מרובה פרק שביעי בבא קמא

הא לאו הכי הדר בעיניה. וסתם מרים כיון שכנגלו בעירה ממייאשים הבעלים ממנו וא"ת דמשמע דלא מקשה אלא לרב יוסף מדרבה כ"ש דקשה לרבה טפי דלדידיה יאות גרידא קני ולמאי דמשני דמרים שמו עליו אמאי מקשה לרבה דמהכא משמע דיאות לא קנה וגרלה לפרס דבגלא יאות אייר ולהכי פריך לרב יוסף א"א בשלמא דשינוי השם לא כלום הוא שפיר אלא מי אמרת דשינוי השם קטן עם יאות קני א"כ שינוי השם גדול כי האי דמרים יש לו לקנותו בפני עצמו וכן משמע לעיל דשינוי השם משוי גרידא קני דפריך גבי גנב טלה ונעשה איל ונקניה בשינוי השם דהוי שינוי השם משוי ועוד יש לומר דבכל מקום הוי שינוי השם גרידא קני לרב יוסף בלא יאות ולכך יש להועיל לו במרים בלא יאות דמה שלריך יאות בעורות לאו משוי קנין דקנין הוי משוי שינוי השם לחודיה והיאות אין צריך אלא כדי שיועיל מתשבת יחודו לשויה אבדין דאם לאו יאות אין כאן שינוי השם וכן בהקדש בעי עמו יאות שאם אין יאות אין אם הקדש מל עליו ואין כאן שינוי השם וכן שינוי רשות אם אין יאות אין שינוי רשות אבל מרים בלא יאות נמי איכא שינוי השם ויש לו להועיל בפני עצמו וכן גבי טלה ונעשה איל דאמרי' לעיל ומיקני בשינוי השם: **צנור** שחקקו ולבסוף קבעו **פוסל את המקוה.** כשים לו לבזבז מד' רוחותיו אייבי שאם הוא פרוץ אפי' מרוח אחד לא היה פוסל המקוה כדמוכח במסכת מקוואות (פ"ד מ"ד) דדוקא טבלא שיש לה לבזבז פוסל

הא לאו הכי הדר בעיניה אמר רב יוסף מריש שמו עליו דתניא [1]צלעות הבית אלו המלטטין והעובים אלו המרישות רבי זירא אמר [2]שינוי החוזר לברייתו בשינוי השם לא הוי שינוי ושינוי השם שאינו חוזר לברייתו מי הוי [3]שינוי והרי צינור דמעיקרא קציצתא והשתא צינורא ותניא [4]צינור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה קבעו ולבסוף חקקו אינו פוסל את המקוה ואי אמרת שינוי השם מילתא היא אפי' קבעו ולבסוף חקקו נמי ליפסל [5]שאני שאיבה [6]דמדרבנן היא אי הכי אפילו דרישא נמי התם איכא תורת כלי עליו בתלוש הכא אין תורת כלי עליו בתלוש מיתיבי [7]הגנב והגזלן והאנס הקדישן הקדש ותרומתן תרומה ומעשרותן מעשר אמרי התם איכא שינוי השם דמעיקרא טיבלא והשתא תרומה הקדש מעיקרא חולין והשתא הקדש אמר רב חסדא א"ר יונתן מניין לשנוי שהוא קונה שנאמר [8]והשיב את הגזלה [9]מה ת"ל אשר גזל אם כעין שגזל יחזיר ואם לאו דמים בעלמא בעי שלומי האי אשר גזל מיבעי [10]למעוטי גזל אביו שאינו מוסיף חומש על גזל אביו א"כ [11]ניכתוב רחמנא והשיב את גזילו אשר גזל למה לי למכתב ש"מ תרתי ואיבא דאמרי אמר רב חסדא א"ר יונתן מניין לשנוי [12]שאינו קונה שנאמר והשיב את הגזילה מ"מ והא כתיב אשר גזל ההוא מיבעי ליה [13]על גזילו שלו מוסיף חומש ואין מוסיף חומש על גזל אביו: אמר עולא מניין ליאוש שאינו קונה שנאמר [14]והבאתם גזול את הפסח ואת החולה [15]גזול דומיא דפסח מה פסח דלית ליה תקנתא כלל אף

והר"י מסימפונ"ת פירש דאפילו פרוץ משני רוחות אייבי כדרך לנור וכגון שחטטו לקבל גרורות שלא יעכבו את הנשמים כי ההיא דפ"ד דמקוואות (מ"ג) המוטט בצנור לקבל גרורות בשל עץ בכל שהוא ובשל חרס ברביעית וא"ת א"כ מאי קאמר מעיקרא קציצתא והשתא צנור דמשמע דאפי' קבע בעלמא לפי שמשמעה שמו ע"י חקיקה והלא אין משמעה שמו ע"י חטיטה שעושה לקבל גרורות דאותה היא שגורמת לפסול את המקוה וי"ל כיון שמשמעה שמו ע"י [16]חטיטה יש לחשבו כחלוש והחטיטה שעושה כאילו עושה אותה בחלוש: **שאני** שאיבה דרבנן. מפורש בפרק המוכר [אם] הבית (כ"ב ד' סו. ושם ד"ה מבלגן): **הגנב** והגזלן. בהגזל בתרא (לקמן קיד.) פריך אי דרבנן קשה גזלן אי רבי שמעון קשה גנב ומשני לה שפיר: **מעיקרא** טיבלא. ואע"ג דשינוי החוזר לברייתו על ידי שאלה כדאמרינן בהאשה רבה (יבמות ד' פח.) ובסוף הנודר מן הירק (נדרים ד' נט.) מ"מ לא משוי להו שינוי החוזר לברייתו כיון דלא שבימא: **מעיקרא** חולין והשתא הקדש. בקדשים שאין חייב באחריות לא הוה גרע ליתן טעם זה דיש כאן שינוי רשות אלא בעי לאוקומי אפי' בחטאת ובאשם ואע"ג דמעיקרא חולין דלאוכלן והשתא חולין דלאוכלן (פ) מכל מקום שינוי השם יש כאן: **אמר** עולא מניין ליאוש שאין קונה. משמע הכא דסבר עולא דיאוש לא קני וכן בהניחקין (גיטין ד' נה. ושם ד"ה מאי) דאמר עולא דבר תורה כיון דודעה בין לא ודעה אין מכפרת מ"מ יאוש כדי לא קני וקשה לר"ת דבהגזל בתרא (לקמן ד' קד.) גבי פלוגתא דרבי שמעון ורבנן דגנב וגזלן קאמר עולא מחלוקת בסתם אבל בידוע ד"ה יאוש קני ואור"ת דבכל מקום יאוש קונה רק לענין קרבן משום דהוי מצוה הבאה בעבירה ומביא ראיה מהניחקין דהניחקין (גיטין ד' נה: ושם) דפריך התם לעולא מהיא דגנב והקדיש ואח"כ טבח ומכר משלם תשלומי כפל ואין משלם ד' וה' ותני עלה הא"ג בחזן עטים כרת ואי אמרת יאוש לא קני כרת מאי עבידתיה והשתא בלאו ההיא דתני עלה הוה ליה למפרך מגופה דאי יאוש לא קני אם כן אין לו כח להקדיש ואמאי פטור מד' וה' הא לא טבח דהקדש אלא ודאי לכל מילי מודה עולא דיאוש קני רק לענין הקרבה ולהכי פריך מדתני עלה כרת אלמא דאוכל מועד ועוד מייתי ראיה ר"ת מרים לוקב הגזול (סוכה ד' ג. ושם) דפסלינן לולב הגזול אפי' בי"ט שני ומפרש רבי יוחנן משום מצוה הבאה בעבירה שנאמר והבאתם גזול את הפסח גזול דומיא דפסח בין לפני יאוש בין לאחר יאוש בשלמא לפני יאוש דלאו דידיה היא אלא לאחר יאוש הא קנייה ביאוש מ"ט לא לאו משום מצוה הבאה בעבירה משמע דסבר בכל דוכתי דיאוש קני רק לענין מצוה וקשה לר"י לפי דאם כן מאי פריך לעיל אגב לרבה מקרבנו ולא הגזול דלמא בקרבנו מודה רבה כמו עולא ור"ת דסבר אגב אין מילוק כמ"ד בסוכה (שם.) מתוך שיוצא בשאול יוצא דלית ליה טעמא דמצוה הבאה בעבירה הא ע"כ אית ליה דאי לאו הכי לא אמרת נמי יאוש לא קני מקשה ליה אמאי אסור להקריבו כיון דשם הקדש חל עליו כדאמר דהוי יאוש ושינוי השם אלא ודאי משום דהוי מצוה הבאה בעבירה ועוד בהניחקין דגיטין (ד' נה: ושם) דבעי רבא כי אוקמוה רבנן ברשותיה משעת גזיזה או משעת הקדישה ומאי נ"מ לגיזותיה וולדותיה ואלינה דעולא בעי לה כדמוכח פוגיא דהתם ואי בעלמא קני הא ע"כ משעת יאוש גיזותיה וולדות דידיה הוו ע"כ נראה לר"י דבכל מקום לעולא יאוש לא קני וההיא דהגזול בתרא (לקמן ד' קד.) הוי יאוש ושינוי השם דמעיקרא משכח והשתא אבדין ואע"ג דגבי קרבן נמי הוי יאוש ושינוי השם כדאמר לעיל דמעיקרא חולין והשתא הקדש מכל מקום כיון דאין קנוי לו אלא מחמת שהקדיש ולא [17] היו לו קנוי קודם פסליה רחמנא להקרבה משום מצוה הבאה בעבירה [18]כדמוכח בפרק לולב הגזול (סוכה ד' ג. ושם) דאמר להו רב להנהו אוונכרי כי זבניתו אגא מן הנכרים לגזז אינהו כו' ופריך ולקנינהו בשינוי השם משמע דאי קנו ליה הוי מצוה הבאה בעבירה ודוחק לומר דסבר כרבי יצחק בר נחמני דלא חיים התם למצוה הבאה בעבירה ועוד אמר התם (ד' לא.) האי כשורא דמטללתא עבדו ביה רבנן תקנתא מפני תקנת הבריות וקוכה לא בעינן משלכם ולא מיפסל אלא משום מצוה הבאה בעבירה וכי קנייה בתקנתא דרבנן לא חשיב מצוה הבאה בעבירה כ"ש אי קנה קנין גמור והא דאמר ברים הגזול קמא (לקמן ד' נד.) הרי שגזל סאה חטין וטחנה לשה אפאה והריס ממנה חלה כיצד מברך אין זה מברך אלא מנחץ ודמי ליה התם דאלי סבר בעלמא דשינוי קונה והכא משום מצוה הבאה בעבירה אע"ג דקנה קודם לכן לענין ברכה להזכיר שם שמים עליו דאי להחמיר יותר אי נמי התם דחוי בעלמא הוא והשתא לעיל פריך אגב שפיר מקרבנו ולא הגזול דאי יאוש קנה אמאי מיפסל הא לא חשיב מצוה הבאה בעבירה כיון דקודם שהקדישה קנאה אלא ודאי יאוש גרידא לא קני אלא מחמת שהקדישה דה"ל יאוש ושינוי רשות או יאוש ושינוי השם כדמסיק לבסוף ולכך מפסל משום דה"ל מצוה הבאה בעבירה והניחקין (גיטין ד' נה: ושם) נמי אי לא דתני עלה מגופא דברייתא לא מצי פריך לעולא דאיאוש לא קני אפשר אל הקדש משום דה"ל יאוש ושינוי השם ואדרבה מגופא דברייתא הוי סייעתא לעולא דאי יאוש קני כי לא הקדיש נמי פטור מד' וה' דשלו הוא טובח ושלו הוא מוכר כדפריך מינה לקמן (ד' פח.) רבי יוחנן גרים לקרש לאמר דיאוש קני ואדרבה מימה דלא פריך מינה לרב יהודה דפליג

התם

מסורת הש"ס

א) ס"פ ושינוי השם מילתא היא והרי וכו' מהרל"ם וקו הגיה הס"ג מוה' שמעא. ב) כ"ב סה: (תוספתא מקוואי פ"ד), ג) [כ"ב סו:], ד) לקמן קיד. [תוספתא תרומות פ"ח], ה) לקמן קיב. (לעיל סו. רש"ג), ו) לקמן קד:, ז) כי הרש"ל כך נכתוב רחמנא והשיב אם גזילו והשיב אם הגזילה אשר גזל ל"ג. ח) [לקמן לד:], ט) תמורה י., י) סוכה ב. [צ"ל תוספתא לקמן קיח: ד"ה גזל], יא) ל"ל חקיקה, יב) ומיהו אם היה קנוי לו קודם ההקדש לא הוי משיב מצוה הבאה בעבירה כדמוכח כו' ק הגי' מהרל"ם וכן הוא בתוס' ניטין.

תורה אור השלם

1. וְחֵלוֹנִים אִטֻּמוֹת וְתִמֹרִים מִפּוֹ וּמִפּוֹ אֶל כִּתְפוֹת הָאֹהֶל וְצַלְעוֹת הַבַּיִת וְהָעֻבִים:
יחזקאל מא כו

2. וְהָיָה כִּי יֶחֱטָא וְאָשַׁם וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזָל אוֹ אֶת הָעֹשֶׁק אֲשֶׁר עָשָׁק אוֹ אֶת הַפִּקָּדוֹן אֲשֶׁר הֻפְקַד אִתּוֹ אוֹ אֶת הָאֲבֵדָה אֲשֶׁר מָצָא:
ויקרא ה כג

3. וְאַמְרְתֶּם הִנֵּה מִתְּלָאָה וְהִפַּחְתֶּם אֹתוֹ אָמַר יְיָ צְבָאוֹת וְהֲבֵאתֶם גָּזוּל אֶת הַפִּסֵּחַ וְאֶת הַחֹלֶה וְהֲבֵאתֶם אֶת הַמִּנְחָה הַאֲרְצֶה אוֹתָהּ מִיֶּדְכֶם אָמַר יְיָ:
מלאכי א יג

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מעיקרא חולין וכו' תוכ דלאוכן. נ"ב לקמן דף נו ע"ב: (ב) ר"ה אמר וכו' ולא היה קנוי לו קודם פסליה:

גליון הש"ם

רש"י ד"ה ר"ן אמר וכו' אבל אברהיו. עי' סוכה דף ל ע"ב תוס' ד"ה ולקנייה:

עין משפט נר מצוה

לח א מי' פ"ט מהל' גזילה הל"ב ופ"ב מהל' גזילה ואבידה הל' י סמג עשין עט סג עוש"ע ח"מ סי' שנ"ג סעי' ו ופר' שם ס"ב:
לט ב מי' פ"ו מהל' מקוואות הל' ו סמג עשין רמח עוש"ע י"ד סי' רא סעי' לד וסעי' לו: [רב אלפס ב"כ פ"ד דף ק"ל וכסתומות פ"ב ד' רל"ח] מ ג מי' שם פ"ד הל' כ סמג שם:
מא ד מי' פ"ד מהל' תרומות הל' יא:
מב ה מי' פ"ו מהל' גזלה הל' ג סמג עשין עג:

מוסף רש"י

צינור. של עץ או של אבן עשוי כמין פילון ויורדין ממנו מים למקוה (רשב"ם ב"ב סה:), שחקקו ולבסוף קבעו. בקרקע, פוסל את המקוה. דמים שאובין פוסלין אותו, וכיון שהיה תורת כלי עליו קודם שקבעו לא מיבטל תו שם כלי מיניה ומשוי להו שאובין למים שבתוכו (שם). ולבסוף חקקו. הרי הוא כעושה מרין בקרקע (שם). מה פסח דלית ליה תקנתא כלל. לאחר זמן להקריבו, שהרי מום קבוע עולמית הוא (סוכה ל.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com